

ACC. N:R M. 14802: 1-13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Clara Andersson, Lunnarp*
Härad: *Ingelstad, Albo* Berättare: *dika personer; se uppt. bladens*
Socken: *Kverrestad ö, I. t. Olof* Berättarens yrke: *baksida!*
Uppteckningsår: *Lödarp 1959* Född år i

Gudstjänst och nattvardsgång. s. 1-13. LUF 107

Gudstjänst och närvardsgång.

Såväl berättas om nyttelösa lieder
staiskyrkan.

Gudstjänsten kallades och kallas fortfarande massa,
och ofta gudstjänsten kallades aftonsång.

Dödsbespråk har här i Korunstad inte förskannat
lidenen än år 1927. Under sin tid har vi framåt
tjänstgjort de unga portarna som införde Rits
dag av tackägelsegudstjänst. Den ord prästen, Teol.
dr. Fredrik Kallgren här vidort ordinarie guds-
tjänsten. Han var en lärd präst men och han såg i
sina predikningar, som varade 1 1/2 timmar till gudstjän-
sten ibland över två timmar, förklara bibeln. För-
skilt undren förstått han för en naturlig förklaring
till. De hans tid läses skriftsmått alltid en halv
timme för högmässagudstjänsten och ofta för sist-
nämnda började närvardsgången.

Johan Kallgren berättar om i dödsbespråk här

Inf 107

1.

komminiens förhör söndagen innan närvardsdag,
således den söndag då man "treknade" sig till när-
varden. Det brukade vara en stor husförhör.

För, (auktions och skiftet hos sig Anna besätteln)
gick man i kyrkan varje söndag, alltid någon
från varje familj. Ungdomar, lemn och tjänstfolk
kanske inte så flitigt. De viktigaste söndagarna an-
sågs då som nu Juledagen, läggföredagen och lemn-
dagarna. När i Kriststad var det vanligt att
några löfkyrkliga familjer för till annan försam-
ling för att höra annan präst, särskilt då till Van-
stad för att höra Bengt, ibland till Tomma
för att höra prosten Olaus. Hallgren berättade ju om
lidens nykalogen, att var ju beaktat vid auktionen
för sin "djävulstid". Han blev ju för sin tid an-
mäld för domkapitlet därför att han i en predikan
lätet förstå att någon djävul i egentlig mening
existerar.

De bästa kläderna tog man på när man gick i kyrkan. Långfjäderen och hövdogarna klädde sig mannen i boujar och cylindrhatt och kvinnorna i svarta fina kläder. Senare klädde sig man också vid när vädsgång.

När och kvinnor gick till samma till kyrkan, men träffade man på vägen bekanta eller att så även männen flockades sig samma för att prata om säll, och kvinnorna gick för sig och pratade. Bar att sig så även kyrkfalket så blev vägen gick i flockvis "då" blev det snart lite i församlingsen" trodde man får. Längs med åar, backar och i skälen mellan åkarna fanns det alltid kyrkstigar. För även folket inte skulle trampa in på åken t. ex. i en klörfält där det ibland var tånar och bäddar så på en så stigen såls man ofta upp ställen längs fältet. Se här: H H H H.

Kare kom mestadels i god tid till kyrkan. Och då stod man ut på kyrkbacken och pratade till männen beqvämt. Varken i Kvinnestad, Lödrupe eller St Olaf fanns väl berättarna krog i närheten av kyrkan. Kare man som till kyrkan och männen högljät stod man i vapenhuset till någon psalm spelades då gick man in. Då blev vägen hårdare det afta än man gick in till någon bekant och där blev man bjuden till kyrksup, aldrig mer än en och det var ockentliga människor emellan.

I kyrkan ledde man för sin sin och "stälstälken" var sin nummerad bänk från gårdarna.

I Lödrupe var det inget rangskilnad på så sätt att de fina och förmögna. Gårdsfolket såg långt upp i finare beärlar. Bänkarna ledde förmodligen nummerats efter gådsnumren. I St Olaf fanns berättaren att en fin bänk fanns långt

frånn, avsedd för St. Olofs gärd. På den båken
fanns halpsträdd höga gärdar. Torsten och sin
hustru kom in i kyrkan med piska. Men när
när han gick in i koret i stån. Påskiede krokar
fanns för hättarna. Kvinnorna behövde huvudbonaden
färdig, men de var ofta klädda i en s.k. yttreschal.

Senare tog de av, ibland när båken var kall och
de färdig. I handen hade de alltid en liten
boks med "lukthänt", anbröd, lavendel, salvia
och kransmynta. Kvinnorna kuggade mycket tobak,
och man spottade på golvet. När man förtärde
något i kyrkan, utom möjligtvis på "krunt saken"
har man inte hört.

Man pryddes inte kyrkan vid högtiderna, utom
vid konfirmation då den kläddes med blommor
och grönt. Ljus hade man inte utom när det
var skymning och mörkt. Man färdig alltid
på knä, för, när Fadren var läst. Konfirmat

Fader vår ingick försälsan i predikan. Öfverkrig
skolkskiftet upphörde skett bruk med knäfall.

Röfver mänderna stedd upptäckna ingång och ännu
och sata minnas så mycket som möjligt av predikan.
De bleu nämligen förtörda på denna. Vid lousägg,
föcklärning reste sig folk till de som nu.

Det var för vanligt att prästerna i sina
predikningar ändiskt bestående församlingens bor
som gjort sig skyldiga till någon försyndelse.

J. 16. berättar att prästen i Lödneups l. församling i
gamla tiden blövit bestulen på sin vagnskjul
Närta sönder lät det från predikstolen så här:

"O, synda teat, som vagnskjul stjal"
att den i brummen kasta

här mina hjul, hem till minn skjal

och skau synden dig efter skänkas

i annat fall dig följa skau

öare vitskval och fara."

Från Österunda berättas att en bondkustus där
dristat sig att komma till kyrkan iförd hatt.
Det var just när stämmod börjat sprida sig
till landsbygden, men också där för mycket flädd-
furet och syndigt. På så söndag hade prästen straff-
predikan. Ett kort därpå hade man också deklarat
att när och stämmod Österunda där ort bl.a. stod:

"Han präka (predikade) och en alika (keja)
som låtit braka fjär (frödes)
att aldrig kom till himmelen
för sina falske klär."

En Jödrups predikastal står än i dag i
tinglas. Att prästen måste liden för sina predik-
ningar med ett sådant hat i egen av ber. och
men kort uttryckt: "Lå vände prästen tinglas"

Lynde bekännelsen att Fader vår också be-
tydelsefullast i ritualen.

I gamle kyrkor fanns en s.k. blockarstol. Där-
ifrån hörd blockaren sången innan orgel fanns.

I ett blatt stod det minnemat predikstolen.

Sången blev bättre ordan orgel inställdes. För
vägen man soalmura mycket släpiga än nu.
Linda värd sången var liten.

I Torsås stannade kammarna inte
kvar i kyrkan medan kungälsarna lästes. Man
gjorde alltid en liten upphäve för att det skulle
gå lättare läsa kyrkan. För så alltid
männan ~~här~~ i bänkraderna blev högre och kammor-
na blev vänster i kyrkan. Nu har detta blivit försum-
mat.

Det lyssning kändes man säga: "Det lyssna för
ditt". Och första lyssnings sången sa man att
"de flög upp" och tredje "de kändes mer".

De var för vanligt att man skänkte stora
gåvor för att prästen för att han skulle göra en

svakhet liktal äro en. För de fåtunga gjordes
inga tal och sjungs inga hymner. Dr. Kaalgren
håll aldrig några liktal. Det var lika för alla,
hög som låg. Han var inte heller vän av skredes,
lyses eller annan "yttre utomkyrning av kyrkor
och präster". — "Hus jag än må vandra min
väg här i: till Rom". skrev han en gång i en
självbiografi. Han tog avstånd från allt som när-
made sig katolicism.

Kallhet togs ej så ofta som nu. I St. Klaf
hade man en löda som var utsirad som man
gick med istället för här. I Rodenup hade man
ej hävar, utan affrade i bänkar vid dörren. Vid
stora offer hade man en s.k. offerkista placerad
framme i.

Per. har inte hört talas om kallhet till färdig präst,
men väl tog det en gång på 20-talet upp kallhet
till en ungling som studerade till präst. Han
var född i församlingen men då borade på an-
nat håll.

På lärtiden gick det mer främ till än mer
i kyrkan. Där lejde mormarna om på varandra,
och räknade man flera till att tag gjorde det
inte så mycket. Den nittiaåring har berättat
att han från sin barndom minns att en man
under predikan gick omkring med en o.k. "näse-
pickare", en lång stav som han pickade den på
någon som räkat flera till.

Bibel förklaring och husförhör hölls ofta i gårdar-
na. Värdar eller värdinnan i gården tog emot
prästen och lejde honom in. Och ibland blev
han ofta lejdd på förtäring.

Nåvards gåeng hölls i gamla tidens anda
varannan söndag, minst en gåeng i månaden.
Det pålystes söndagens innan treckningen förrättades.
Trecknings söndagen hölls kommunens förhö.

Någon bodde alltid nåvards gåeng på söndagen
och långfredagen. Förel förrättades hos kyrkovår-
den. Kyrkovården nästan fick ibland öfverblifvet
sej. Nån ej hört antalas att särskild avgift
upptogs vid nåvards gåeng. Förel hölls skiftes-
mål $\frac{1}{4}$ timme för psalmen högmässan, numera
ingår det i högmässan. Nån var särskild hög-
tidsklädd, konjuror, cyklor och för män,
kväta svarta kläderna för kvinnorna. Nån tog
alltid av sig yllekläderna när man gick fram,
och när det höjades blev allmänt brak och kvinnor
na kläddes sig i hätt, taggarna av. Drottens upp-
marsch den särskild till detta.

Nån skulle inte förtäta något innan man

gick tre nånvarden. Därför var det alltid nån-
vardsgång vid "först gudstjänst". Innan man
gick till nånvarden lärde man lite i bibeln
eller psalm boken, och nån man kom från kyr-
kan lärde man evangeliet. Man skulle uppföra
sig värdigt och daga, hålla sig i stillhet hemma.

Nu gå till nånvarden utan att "teckna" sig
ansågs nästan som bra, och lika stor värde var
det att "teckna" sig och inte gå. De berättas om
en som gjorde på riktiga nånvarden att han sedan
blev "nästan gubblavde". En annan hade en nån-
duk i handen när de gick fram. Kallades han i
sin bänk, gjorde det tecken till sin fru ^{och nån i bänk med} när de ^{enast}
skulle fram och så mättes de på gången och gick i
sällskap upp till altaren, han blev högre och
högre. Först gick de aldrig, sedan ungdomen.
Kvinnorna och männen köpte inman de gick med
till sin bänk igen. Vid den här tiden var det ofta

bräuklejt att man åt sät risgrynsgröt.

Att ga sjukta målvanden kallades att prösten var
på sockenbeed. För flera ändamål hade han också skilda
målvadskärt som lög, i en eller.

Kon ber. har uppgivits att en oengång målvadsgäst
kallades "en duk".